

**PATRONAJ HAMSHIRASINING AHOLINI SALOMATLIGINI
MUSTAHKAMLASH VA KASALLIKLARNI OLDINI OLISHDA O'RNI**

Maxmudova Shohida Ergashevna

So'zangaron Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamiat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Hamshiralik ishida aholi sog'ligini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olishning vazifasi juda muhimdir. Bu vazifa aholining yaxshi yashashini ta'minlash, kasalliklardan himoya qilish, davolash va profilaktikasi, ma'lumotlarni tarqatish va ta'lim berishni o'z ichiga oladi. Hamshiralik tizimlari yordamida aholiga kasalliklar haqida ma'lumot berish, immunlashtirish chiptalarini taqdim etish, davolashni tashkil etish, davolashni takomillashtirish va boshqa bir qator faoliyatlar amalga oshiriladi. Bu jarayon aholining umumiy sog'ligiga muhim ta'sir ko'rsatadi va jamoatning sog'ligi uchun juda muhimdir.

Hamshiralik ishida aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish muhimdir. Bu, aholining yaxshi yashash shartlarini ta'minlash, kasalliklarga qarshi kurashish va davolashni o'rganish, yaxshi ovqatlanishni o'rganish va faol turmush tarzini oshirishni o'z ichiga oladi. Ayni paytda, aholi sog'lig'ini mustahkamlash tadbirlari, masalan, immunlashtirish va davolashni o'z ichiga oladi. Hamshiralik ishida bu sohaga oid bilim va ko'nikmalar yordamida aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olishning mohiyatini tushuntirish mumkin.

Sog'liqni saqlash – aholi sog'lig'ini muhofaza qilishga yo'naltirilgan ijtimoiy, iqtisodiy va tibbiy tadbirlar tizim hisoblanadi. Sog'liqni saqlash kasalliklarning oldini olish va davolash, sog'lom turmush va mehnat sharoitini yaratish, yuqori mehnat qobiliyatini va uzoq umr ko'rishni ta'minlashga qaratilgan umumiy tadbirlarni nazarda tutadi; uning asosiy vazifasi bemorlarga zamonaviy, ixtisoslashgan hamda mos tarzda yordam ko'rsatishdan iborat.

Sog'liqni saqlash Sharqda, xususan O'zbekistonda uzoq tarixga ega. Ayniqsa o'rta asrda bu hududda tabobat ilmida yuqori natijalarga erishildi. Shu davrda yunon va boshqa tillardan tibbiy asarlar arab tiliga tarjima etilib, ulardagi tavsiyalar amaliyotda qo'llanila boshlagan edi. O'sha davrda Sharq mutafakkirlari tabobat ilmidan olamshumul asarlar yaratganlar. Bu borada Abu Rayhon Beruniyning „Tibbiyotda dorishunoslik“ („Kitob assaydana fittib“), Abu Ali ibn Sinoning „Tib qonunlari“ („Al Qonun fittib“) asarlardan biridir, jahon tabobatida uzoq davrlar mobaynida asosiy qo'llanma bo'lib kelgan. Ayniqsa, Abu Ali Ibn Sino davolashning yangi usullarini qo'llab tabib (hakim) sifatida o'z davrida juda mashhur bo'lgan edilar. Keyingi davrlarda ham tabiblik Turkistonda sog'liqni saqlashning asosiy shakli bo'lib kelgan. Tabiblar madrasalarda ta'lim olishgan yoki ustozshogirdlik yo'li bilan turli kasalliklarga, singanchiqqanlar, yarachaqalarga davo qilishni, xastaliklarning oldini

olishni o'rgan edilar. Ularning ko'plari nafaqat bemorlarni davolash, balki doridarmonlar tayyorlash bilan ham shug'ullangandi. Sohibqiron Amir Temur boshqa ma'rifiy ishlar qatori aholi salomatligini muhofaza qilish ishiga ham alohida e'tibor qaratgan. Boshqa mamlakatlar mashhur tabiblarini poytaxt Samarqandga olib kelib, maxsus shifoxonalar ochgan vanulardan tabobat ilmini o'rganganlar.

Bugungi kunda ham yutimizda aholi sog'ligini saqlash va asrash uchun qator tashkiliy ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti tahliliga ko'ra, davolash inson salomatligini ta'minlashning 10 foiz omili hisoblanadi. Irsiy omillar 15 foiz, atrof-muhit 20 foiz, eng asosiysi, turmush tarzi 55 foizni tashkil etadi. Koronavirus kasalligi ham noto'g'ri turmush tarzi og'ir oqibatlariga olib kelishini ko'rsatdi. Ammo bugungi kunda mamlakatimizda aholi bilan eng ko'p ish olib boradigan qishloq vrachlik punktining umumiy amaliyot shifokori zimmasiga 146 turdagi kasallikka diagnoz qo'yish va davolash, 213 turdasisiga birlamchi diagnoz qo'yish va yo'llanma berish, shuningdek, reabilitatsiya, dispanserizatsiya va profilaktika bo'yicha juda ko'p vazifalar yuklatilgandi. Davlatimiz rahbari barcha islohotlardan asosiy maqsad odamlar hayotini yaxshilash ekani, sifatli tibbiy xizmat bu borada muhim o'rin tutishini ta'kidlaydi. Prezidentimiz tomonidan aholi sog'liqni saqlash tizimiga ilg'or raqamli texnologiyalarni tatbiq etish, raqamli sog'liqni saqlash platformasini yaratish, sohaning barcha darajalaridagi davolash profilaktika muassasalari uchun ma'lumotlar bazasi kompleksini joriy etish, dasturiy ta'minot va elektron platformani ishlab chiqarish to'g'risida qator qarorlar qabul qilingan. Aholiga ko'rsatilayotgan birlamchi tibbiy-sanitariya yordamining sifatini yaxshilash, tibbiyot xodimlarini qo'llab-quvvatlash va faoliyati samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalaridan uzoq masofada joylashgan mahallalarda mahalla tibbiyot punktlarini tashkil etish Sog'liqni saqlash vazirligi Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari bilan birgalikda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan tasdiqlangan oilaviy shifokor punktlari va oilaviy poliklinikalarni tashkil etish jadvaliga muvofiq 136 ta yangi oilaviy shifokor punktlari va oilaviy poliklinikalar hamda yana 140 ta yangi oilaviy shifokor punktlari va oilaviy poliklinikalar faoliyatini yo'lga qo'yish choralari ko'rish to'g'risida oilaviy shifokor punktlari va oilaviy poliklinikalar Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklarining asoslangan takliflariga muvofiq mahalliy budjet mablag'lari hisobidan Sog'liqni saqlash vazirligi bilan kelishgan holda tashkil qilinadi, hududlarda oilaviy shifokor punktlari tarmog'ini yanada kengaytirish uchun joylardagi oilaviy poliklinika filiallari negizida oilaviy shifokor punktlari tashkil etiladi, oilaviy shifokor punktlari, oilaviy poliklinika va tuman (shahar) ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalarida kunduzgi statsionar ish vaqti soat 20:00 ga qadar uzaytiriladi hamda ularda ishlovchi tibbiyot xodimlari uchun 2022-yil 1-iyundan boshlab qo'shimcha ustama haqi belgilangan, olis va chekka hududlardagi oilaviy shifokor punktlari va

oilaviy poliklinikalarda faoliyat yuritayotgan barcha shifokorlar oylik ish haqiga qo'shimcha 2 million so'm miqdorida har oylik ustama belgilanadi hamda ularga o'zi ishlayotgan olis va chekka hududdan ipoteka krediti asosida uy-joy sotib olishda uy-joy qiymatining 50 foizigacha qismi, biroq bazaviy hisoblash miqdorining 500 barobaridan oshmagan miqdorda mahalliy budjet mablag'lari hisobidan qoplab beriladi;

Hamshiralik ishida aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish uchun quyidagi asoslar muhimdir:

1. Aholi ta'limi: Aholining sog'lig'ini mustahkamlashda ta'lim va ma'lumot olish juda muhimdir. Aholiga sog'likni saqlash va kasalliklarni oldini olish haqida bilim berish, maslahat bermoq va bilimdon bo'lishi uchun dasturlar tuzish kerak.

2. To'g'ri ovqatlanish: Sog'liqni saqlash uchun to'g'ri ovqatlanish juda muhimdir. Oziq-ovqat mahsulotlari, mevalar, sabzavotlar va suvni to'g'ri ta'minlash aholining sog'ligi uchun katta ahamiyatga ega.

3. Raqobatni rivojlantirish: Hamshiralik ishida aholining raqobatni rivojlantirish va faol turmush tarzini o'zgartirish muhimdir. Sport bilan shug'ullanish, yog', mashq qilish va harakatda bo'lish, kasalliklarni oldini olishda yordam beradi.

4. Davolash va tekshirish: Aholining kasalliklarni oldini olishda davolash va tekshirish muhimdir. Regulyarlik bilan check-uplar o'tkazish, kasalliklarni tezroq aniqlash va davolash, zarur bo'lgan holatlarda mutaxassisga murojaat qilish kerak.

5. Stressni kamaytirish: Stress va depressiya kasalliklarga yo'l ochishi mumkin. Aholining stress darajasini kamaytirish, tafakkur va meditatsiya bilan shug'ullanish, turli xobbiylar bilan mehnat qilish yordam beradi.

Bu asoslar aholining sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olishda yordam beradi.

Hamshiralik ishida aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish aholi hayotidagi ahamiyatli masalalardan biridir. Aholi sog'ligi, bir jamoada yashovchi insonlar uchun juda muhimdir, chunki sog'likli insonlar faol va produktiv ishlay oladilar. Kasalliklarni oldini olish esa aholining umrini uzaytiradi va hayot sifatini yaxshilaydi. Shuningdek, sog'ligi mustahkamlash tibbiyot xizmatlariga qulay kirish imkoniyatini ta'minlaydi va davolash uchun zarur bo'lgan vositalarni taqdim etadi. Bu sababli, hamshiralik ishidagi aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olishga aloqador tadbirlar olib borish juda muhimdir.

Hamshiralik ishida aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olishning maqsadi aholining yaxshi yashash sharoitini ta'minlash, kasalliklarga qarshi kurashish va ularni oldini olish uchun zarur tadbirlarni amalga oshirishdir. Bu, aholining sog'ligi va tinchlikni saqlab qolishiga yordam beradi va umumiy tarbiyalash darajasini oshiradi. Hamshiralik ishi, insonlarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirish va ularni kasalliklardan himoya qilishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Акопов В.И., Бова А.А. – Юридические основы деятельности врача. М., 1997
2. Giyasov Z.A., Beknazarov Sh.Yu., Miraliev S.K. – Tibbiy faoliyatning huquqiy asoslari (qo‘llanma). T., 2006.
3. Giyasov Z.A., Xolmatov Z.B. – Экспертная оценка профессиональной деятельности акушеров – гинекологов. Т., 2008, 96 st.
4. Muxamedova Z.M. – Введение в биоэтику. Т., 2004.
5. Попов V.L., Попова I.P. – Правовые основы meditsinskoj deyatelnosti. М., 1999.
6. Судебная медицина (учебник) под редакцией В.Н.Крюкова. М., 1998.